

z logického usuzování a ze zkušeností autora úvahy. V úvaze se tedy zřetelně uplatňují autorovy názory a osobní postoje, ale i zaměření na adresáta projevu. To se odráží i ve volbě jazykových prostředků (zejména hodnotící, obrazná vyjádření, otázky); úvahové texty různých autorů se od sebe značně liší.

B.

1. a) *Použijte ve větách tyto výrazy:*

při velké píli, přes vynaloženou námahu, s trochou dobré vůle, i za cenu velkých obětí, trást se zlostí, pro společný úspěch.

b) *Věty potom změňte v souvětí podřadná.*

2. a) *Přemýšlejte, proč jsou některé výrazy zvlášť vyznačeny.*

Ve starém domě v Jindřichově Hradci jsou dílny Svazu umělec-kořemeslné výroby, které *trvají* už šedesát pět let. – Radost *vybouchla* mezi námi. – Pravděpodobně byl diabetik, držel dietu, těžko by z *jiného účelu* nosil s sebou v pytlíčku několik kostek cukru. – Usilujeme o to, abychom dosáhli *vyměřeného cíle*. – Nejbezpečnější je koupání v rybníce *stabilně* hlubokém.

b) *Místo nich užití výrazy vhodnější.*

3. a) *Vyjádrěte vztahy mezi větami v souvětí výstižněji (nahra-
zujte spojovací výrazy):*

Někteří se spokojí s tím, když si přečtou poslední stránku novin. Nemohu pochopit, jak všechnu práci vykonává s úsměvem.

b) *V čem je nedostatek následujících vyjádření? Upravte tato vyjádření:*

Navštěvuje nebo se stýká s lidmi z rozhlasu. Tuto i jiné obdobné povinnosti plní svědomitě.

4. *Zvažujte volbu slov. Nevhodně užití výrazy nahradte.*

Neopomeňte doma slovníčky. Nebudu se o tom dále rozvádět. Musíme si zodpovědět na dvě otázky. Předložte si občanský průkaz a pak můžete vstoupit.

5. *Nahradte opakující se sloveso být výstižnými slovesy.*

V tatarské lehké jízdě byly převážně luky a touly plné šípů.

V krovkách hmyzu jsou látky podobné jako v lidských nehtech. Poslední obdélníky krytiny byly už na střeše a pokrývači slézali dolů. Byla to sice vydatná sprška a slunce vysvitlo teprve před chvílí, ale ulice byly již suché. Největší dědečkovou radostí bylo roubovat stromy. Naše město je blízko Prahy.

6. *Najděte nesmysly v následujících větách, odstraňte je a věty přeformulujte:*

Můj pokoj není ani tak malý, ani tak velký. Na stupínku byly spatřeny rozzářené obličejové sportovců. Náš tatínek má plešaté vlasy. V bytech se mnohdy svítí, aniž tam nikdo není. Bylo vybudováno zdravotní centrum, v kterém jsou uloženy zubní ordinace. Spolužák si získal svoji přízeň. Vzpomněli jsme stoletého výročí narození našeho významného rodáka. Díky náledí se na dálnici srazilo dvacet automobilů.

Vzor: Můj pokoj není ani tak malý, ani tak velký. Věta vyžaduje doplnění, pokud chtěl autor srovnávat: ...*není ani tak malý jako Petrův, ani tak velký jako tvůj*. Spíše však chtěl autor říci, že pokoj má střední velikost, což lze vyjádřit takto: *Můj pokoj není ani malý, ani velký* (je nutno vypustit opakovaný výraz *tak*).

7. a) *Jak začít úvahu?*

Položme si otázku...

Zamysleme se nad...

Je důležité si uvědomit...

b) *Vymyslete i jiné začátky. Pokračujte v začaté formulaci.*

c) *Jak vyjádříte, že váš názor není zcela bez problémů? Jak vyjádříte, že někdo může mít jiný názor než vy?*

C.

1. *Přečtěte pečlivě nahlas úryvky z dopisu Josefa Jungmanna přátelům:*

Já pravím, že jazyk český vybroušený, zvukný a zvláště pomocí svých sbratřených nářečí ke všem uměním a vědomostem způsobilý jest.

Jest mi, když něco jiného psátí mám nežli Slovník, jako bych svatokrádež páchal; tak jsem navykl tomu jhu a té práci robotné, ano sobě ani svobodnějšího oddechu nepřeji.